

נדב ואביהוא

- א. מה הם ששת החטאים שחטאו נדב ואביהוא?
- ב. מפני מה חזרה התורה ארבע פעמים, ואמרה שנדב ואביהוא חטאו רק באש זרה, והלא על פי מדרשי חז"ל חטאו בעוד חמשה חטאים אחרים?
- ג. מי הם ששת הצדיקים שמתו במיתת נשיקה, ומי היו הצדיקים שמתו במיתה כעין מיתת נשיקה?
- ד. כיצד יתכן שמאות כהנים נכנסו להקטיר קטורת בקודש הקודשים, בו בזמן שידעו בוודאות שלאחר מכן ימותו מיד?
- ה. היכן נתגלגלו נשמותיהם של נדב ואביהוא, וכיצד נתקנה נשמתם בזה?

שיאה של השמחה היה בראש חודש ניסן

אותו יום בו נפטרו נדב ואביהוא, היה יום מיוחד מאוד:

לאחר מעמד הר סיני, עלה משה רבינו למרום להביא את הלוחות, ונשתהה שם ארבעים יום, וכשירד וראה שעשו עגל זהב, מיד שבר את הלוחות. לאחר מכן עלה שנית לארבעים יום נוספים, ועוד ארבעים יום אחרים, ורק ביום הכיפורים, שמונים יום לאחר חטא העגל, נתבשרו עם ישראל בבשורה הנפלאה: "סלחתי כדבריך".

אלא שהגאון מוילנא מבאר, שעדיין לא היתה השמחה שלמה, שכן הענן שהיה מראה על השראת השכינה, נסתלק בי"ז בתמוז מחמת חטא העגל, אבל עדיין לא חזר!

ואם כן, ביום הכיפורים אמנם נסלח העוון - אבל לא נשכח. והבינו עם ישראל שעדיין אינם אהובים כלפי הקב"ה.

מה עשו?

מיד בי"א בתשרי, כשנצטוו על ידי משה רבינו לתרום למשכן, עשו זאת בזריזות מופלאה, ורצו כולם לתרום למשכן ה'. וכך, במשך יומיים תמימים, י"ב וי"ג בתשרי, הביאו נדבתם לה'. ובי"ד בתשרי היה ד"י והותר, עד שנאלץ משה רבינו להוציא כרוז שיפסיקו לתרום.

ובט"ו בתשרי החלו במלאכת עשיית המשכן, ולפתע ראו שוב את הענן! ועל כן בעיצומו של חג הסוכות, בימים הנפלאים של זמן שמחתנו, פרצה השמחה במלוא עוזה אצל כלל עם ישראל!

ובפסיקתא (רבתי ו') מבואר, שעסקו במלאכת המשכן מסוכות ועד חנוכה. ובחנוכה כולם ציפו ויחלו להקמת המשכן בפועל, אבל משה רבינו סירב. וכך עיכב אותם עד סוף חודש אדר, שלושה חודשים תמימים.

ובכ"ג באדר החלו סוף סוף לבנות, וכמובן שהעם כולו שמח שמחה רבה ועצומה.

אלא - - -

שבמדרש רבה (י"ב, ט"ו) מבואר, שבו ביום נצטוו לפרקו! וכך כל שבעת ימי המילואים: בונים, שמחים, ומיד אחר כך האכזבה הגדולה - מפרקים! עד שסוף סוף, ביום השמיני למילואים, בראש חודש ניסן, בנו את המשכן ושוב לא פירקוהו.

ואז - - -

"ותצא אש מלפני ה', ותאכל על המזבח את העולה. וירא כל העם וירונו, ויפלו על פניהם".

ובפרקי דרבי אליעזר (נ"ג) מתואר, שראו בני ישראל אש יורדת מן השמים כמו עמוד, ואותה האש נכנסה לאוהל מועד כדי לשרוף את הקרבן, ולאחר מכן נשארה האש מאות שנים על המזבח!

ועם ישראל היו כל כך מאושרים שסוף סוף ראו אות מהבורא יתברך, שנתרצו לפניו. ואז, לפתע יצאו מאותה האש שעל המזבח שני חוטין, ונכנסו לחוטמי נדב ואביהוא, והשמחה הפכה לאבל.

חטא נדב ואביהוא

"וכל בני ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה'", שני צדיקי עולם, בניו של הכהן הגדול, אחיינים של נשיא העם - נפטרו בעיצומה של השמחה.

ובמדרש רבה (כ', י') כתוב, שהיה אובדנם קשה לפני ה' כפליים מצערו של אהרן! כפליים מצערו של אב שכול!

ותמוה, מדוע היה חשוב כל כך לפני המקום להיפרע מהם בעיצומה של השמחה?! והלא **במסכת מועד קטן** (דף ז.) מבואר, שאין כהן גדול רואה נגעים בחג, כדי שלא לטמא אדם באמצע החג ולא להשבית את שמחתו, ואילו כאן, בשיא השמחה, נענשו בני אהרן ושמחת כלל ישראל הושבתה! הכיצד?!

יתר על כן, **במסכת ראש השנה** (דף י"ח:) אמרו חז"ל: **"שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית המקדש"**! ואם כן, ביום הקמת המשכן, כביכול גורם הקב"ה למאורע ששקול כשרפת המקדש?!

והנה **בעל הטורים** מדקדק מלשון הפסוק: **"ותאכל אותם"**, שנכתב בוי"ו מלא, להורות שחטאו בששה חטאים. ולמעשה ששת החטאים הללו מפורשים במדרשי חז"ל **ובזהר הקדוש** (ויקרא ל"ג):

א. בפסוק מפורש: **"ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא ציוה אותם"**. כלומר, כשירדה אש מן השמים, עמדו והחליטו מדעתם שזהו הזמן להקטיר קטורת לפני ה'.

ב. **בתנחומא** (אחרי מות) מבואר, שנענשו לפי שזנו עיניהם בשכינה במעמד הר סיני, שנאמר: **"ויחזו את האלוקים, ויאכלו וישתו"**.

ג. **במסכת עירובין** (דף ס"ג.) מבואר, שחטאו במה שהורו הלכה בפני משה רבם. שהורו שאף על פי שיורדת אש מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט.

ד. **ובמדרש רבה** מבואר, שחטאו על שנכנסו שתויי יין למקדש. וראיה לדבר, שלאחר מכן ציווה ה' את אהרן: **"יין ושכר על תשת"**.

ה. **במסכת סנהדרין** (דף נ"ב.) מבואר, שחטאו במה שאמרו על משה רבינו ואהרן אביהם: **"אימתי ימותו ב' זקנים הללו, ואנו ננהיג את הדור"**.

ו. **במדרש רבה** נאמר שחטאם היה, שלא נשאו נשים ולא היו להם בנים. ומוסיף **הזהר הקדוש** (ויקרא ה') שזהו החטא החמור מכולם!

שורש החטא לדעת החתם סופר כיון שלא היו להם בנים

הקשה **החתם סופר**, שלכאורה דברי חז"ל סותרים זה לזה. ויתר על כן קשה, שהרי בפסוק מפורש שחטאו בזה שהקריבו אש זרה לפני ה', ואם כן, לשם מה נצרכו חז"ל להוסיף טעמים אחרים?

ומתרץ החתם סופר תירוץ נפלא, שבעצם לכל ששת הטעמים יש שורש חטא אחד:

שכן אדם שלא נשא אשה ואין לו בנים, קשה לו לתפוס ולהבין עד כמה צריך כל אחד לכבד את אביו ורבו. כי רק בשעה שנולד לו בן קטן, הוא מבחין כיצד כל זלזול קטן של בנו פוגע בו כל כך. רק אז הוא נוכח לדעת כיצד מעשים קטנים של בנו גורמים לו למועקה רבה, ואז - רק אז מבין הוא עד כמה הכאיב להוריו שלו.

ואם כן, כיון שלא נשאו נדב ואביהוא נשים, לא היו להם את הכלים לשער עד כמה צריכים הם לכבד את אהרן אביהם. וממילא זלזלו באהרן ומשה כשאמרו: "אימתי ימותו ב' זקנים הללו", וכן הורו הלכה בפני משה רבם. ובשעה שחסרים לו לאדם מצוות כיבוד אביו וכיבוד רבו, בוודאי שחסר לו גם כן בכבוד הקב"ה!

ועל כן כבר מובן כיצד נכנסו שתויי יין והוסיפו אש מדעתם, וכן כיצד יתכן שראו את הקב"ה במעמד הר סיני "ויאכלו וישתו". שכן כל ששת החטאים עניינם אחד - חוסר כבוד, והשורש הוא שלא היו להם בנים!

אולם גם לאחר דברי קודשו של החתם סופר, עדיין יש קושיא עצומה:

במדרש רבה (כ', ח') מבואר, שלמעשה נזכרו נדב ואביהוא בארבעה מקומות: בפרשות שמיני, אחרי מות, במדבר ופנחס.

ובכל ארבעת המקומות הללו מוזכר שבאו אל קיצם כיון שהקריבו אש זרה. והקשו במדרש, מדוע צריכה התורה לחזור על דבר זה פעמים כה רבות?

ותירצו: הטעם שהתורה חזרה על כך הוא כדי להדגיש שזה, ורק זה, היה חטאם - רק אש זרה! וכדי שלא תטעה כביכול ותאמר שהיו בידם עוד חטאים, כתבה התורה את חטאם ארבע פעמים.

ואם כן, דברי חז"ל סותרים זה את זה. שאם אמנם לא היה בידם שום חטא, כיצד זה מנו חז"ל חמשה חטאים נוספים על חטאתם זו?

"חטאם" היה שהתקרבו יתר על המידה לקב"ה

מתרץ האור החיים הקדוש תירוץ נפלא:

למעשה לא חטאו בני אהרן כלל, ולכל הפחות לפי המבט הקטן של האדם הפשוט אין במעשיהם שום חטא. שכן כל "חטאם" היה בזה שנתקרבו לפני הקב"ה יותר מידי! וכיון שהשתוקקו לחיבת הקודש - מתו.

ומוסיף האור החיים, שזהו סוד "מיתת נשיקה" שבה מתים הצדיקים, כפי שמבואר **במסכת בבא בתרא** (דף י"ז.), כמובא במאמר הקודם. אלא שיש הבדל בין מיתת בני אהרן למיתת נשיקה: אלו שמתו במיתת נשיקה - ה"נשיקה" באה אליהם. וששה צדיקים זכו לכך: **אברהם, יצחק, יעקב, משה אהרן ומרים!**

מה שאין כן אצל נדב ואביהוא - הם היו אלו שהתקרבו לנשיקה! ומרומז דבר זה בדקדוק לשון הפסוק: **"בקרבכם לפני ה'".**

עוד הוסיף האור החיים, שידעו גם ידעו הצדיקים הללו שעלולים הם למות **מאש** הקטורת, ועם כל זה לא נמנעו מלהתקרב אל הדבקות, אל הנעימות ואל הערבות. כה חיבבו את הקודש - עד כלות הנפש!

אנו - הקטנים - איננו מסוגלים להבין כיצד אדם מוכן לאבד את חייו עבור הקטרת הקטורת, אבל זאת כיון שאנו כה רחוקים מהרוחניות, כך שאין לנו כל השגה עד כמה גדול העונג הרוחני, וכמה קירבת ה' יש בהקטרת קטורת!

כהני עדת קרח וכהני בית שני

מוסיף הרב ברוך רוזנבלום שליט"א נדבך נוסף:

היו עוד מאות כהנים שנפטרו רק מכיון שבקשו להידבק בשכינה במקום שלא הותר להם:

במחלוקת קרח, באו קרח ועוד מאתים וחמישים איש, ורצו להקטיר קטורת בכל מחיר. ומשה רבינו עמד והזהיר את כולם: **דעו לכם, רק אחד יצא מכאן חי! ויהיה זה אהרן הכהן!** וידעו כולם בבירור שמשה רבינו מעולם לא טעה. וכיצד אם כן אזרו עוז להיכנס ולהקטיר קטורת? כיצד זה שכל אלו לא חששו שהם מאבדים את עצמם לדעת?!

אלא, אותו התענוג הרוחני שבהקטרת הקטורת הוא כה גדול, שהיה שווה לכל הכהנים הללו להקריב את **חיהם** ולמות אחריו, ובלבד שיזכו לכך פעם אחת!

ובזהר הקדוש (אחרי מות נ"ח): כתוב, שעל כל פנים שונים היו החוטאים בעדת קרח מנדב ואביהוא. שכן עדת קרח איבדו את נפשם כיון שלא היו צדיקים באמת. ואילו נדב ואביהוא - קדושי עליון היו.

וכן, בזמן בית המקדש, מתו כהנים נוספים בשל רצונם להקטיר קטורת:

בכל ימי הבית הראשון, ארבע מאות ועשר שנים, שימשו בו שמונה עשר כהנים גדולים, ובבית השני שעמד על תילו ארבע מאות ועשרים שנה שימשו

כמה מאות כהנים!

שמעון הצדיק היה כהן גדול בבית שני במשך ארבעים שנה. ויוחנן הכהן הגדול היה שמונים שנה. ולאחריהם, במשך שלוש מאות שנה היו יותר משלוש מאות כהנים גדולים!

כל כהן גדול מת בתוך השנה! שכן ביום הכיפורים היה נכנס לקודש הקודשים, וכיון שלא היו ראויים לשרת בקודש הקודשים היו מתים שם, והוציאו אותם בחבלים מקודש הקדשים!

ובאותו הזמן לא היו הכהנים נבחרים על פי גדלותם, אלא היו משלמים ממון רב למלך כדי שימנה אותם.

והדבר מבהיל - - -

הכהן הסכים לשלם כסף רב, כדי שימנו אותו לכהן גדול, בעוד שהוא יודע בבירור שבאותה השנה ימות!!!

למה?

מדוע סיכן את חייו? על מה הוזיל מכיסו ממון כה רב?

והתשובה אחת היא: אם נדע ונשכיל כמה עונג רוחני יש בהקטרת קטורת בתוך תוככי קודש הקודשים - השאלה תפרח מאליה!

שורש החטא כיון שהתקרבו לקב"ה

ואם כן, מבאר הרב רזנבלום שליט"א ביאור נפלא:

כל ששת החטאים שמנו חז"ל אצל נדב ואביהוא, כולם מרמזים לקפיצת דרגה אחת גבוה מדי כלפי הקב"ה, ולכולם שורש אחד - שהקטירו אש זרה, כמפורש בפסוק ובמדרש:

א. הקטירו אש זרה - עומק הענין הוא שאף על פי שלא נצטוו להקטיר, לא יכלו לעמוד כנגד הערבות והמתיקות שבקירבה אל ה'!

ב. "ויחזו את האלוקים, ויאכלו וישתו" - ודאי שאין מדובר באכילה ושתייה סתמית, ארצית. וכי עלו להר סיני כדי לאכול?! אלא מדובר על עונג רוחני שאין כמותו, עונג שכמותו חוו בפעם הראשונה במעמד הר סיני!

ג. שתויי יין נכנסו - הכוונה כמו אדם שאינו שמח ומנסה בכל מחיר להיות שמח. ועל ידי ששותה יין, קופץ מדרגה ונכנס לסולם השמחה. כך נדב ואביהוא

"קפצו" מדרגה רוחנית. והתקרבו מדי לאש הקדושה. אשו של הקב"ה!

ד. "אימתי ימותו שני זקנים הללו" - לא אמרו כן חלילה מתוך זלזול, אלא אמרו: הרי כל הדבקות של אבינו ודודנו היא רק מכח התפקיד הכביר שלהם כאן בעולם - מנהיג ישראל והכהן הגדול. אם כן, אימתי נזכה אנחנו להחליף אותם, ואז גם אנו נידבק יותר בקב"ה, ונשיג קירבה רבה אליו!

ה. לא הולידו בנים - משום שטענו טענה גדולה: הלא יום יבוא ואחד מאיתנו ינהיג. והנה, משה רבינו פרש מאשתו, שהרי פיו שזכה לדבר עם השכינה חייב להיות טהור בכל עת. ואם כן אמרו, כיצד נתחתן, והלא אחד מאיתנו יהיה תחת משה רבינו? לכן נמתין עד שנראה מי יתפוס את תפקיד המנהיג, והלה ישאר ללא אשה, ואילו השני שיהיה הכהן הגדול, ישא אשה. שהרי לא כדאי הדבר להשאיר את אשתו אלמנה בעוד בעלה בחיים!

ו. הורו הלכה בפני משה רבם - יתכן לומר, שכיון שחפצו ובקשו לדבקות בה' בקנאות כה גדולה, עדיף היה להם לחטוא ולהורות הלכה, ובלבד שיוסיפו אש מן ההדיוט.

ולפי האמור יאירו הדברים, שחטאו בחטא אחד בלבד - שהקטירו אש זרה! ולכן חזרה התורה על כך ארבע פעמים, כי זהו החטא היחיד שחטאו בפועל.

התיקון של נדב ואביהוא

על כל העבירות הללו, היה להם תיקון מופלא ביותר:

בזוהר הקדוש (אחרי מות, ס"א:) כתוב, אמר רבי חייא: בני אהרן לא נמצאו כמותם בישראל, חוץ ממשה ואהרן. והם נקראו "אצילי בני ישראל". וראיה לדבר, שמשה עלה להר, ואחריו אהרן, ואחריו נדב ואביהוא. ואילו אלעזר ואיתמר ושאר שבעים הזקנים לא זכו לעלות! וכך מפורש במדרש רבה (כ', ו'), ובגמרא במסכת זבחים (דף קט"ו): אמר משה רבינו, כבר אמר לי ה' שביום שישרה שכינתו יתקדש בקרוביו, אבל סברתי שיהיה זה אני או אתה, ועכשיו רואה אני שהם גדולים מאיתנו!

על כל פנים הוסיפו בזוהר הקדוש, שנשרפו גופם אבל לא נשמתם. שכן היה לנשמתם תיקון - על ידי שנתגלגלו בפנחס!

פן, חס - שתי שמות - כנגד נדב ואביהוא! ופנחס תיקון את המעוות.

ובזוהר הקדוש לא נתפרש כיצד נתקנה נשמתם בפנחס, אבל יתכן לומר, שפנחס הרי לא היה כהן, שכן כשנמשח אהרן לכהונה כבר נולד פנחס, ואם כן לא התקדש ממשיחה זו. שהרי כל מי שנולד עד אז - צריך היה להימשח בעצמו, ורק מי שנולד לאחר מכן התקדש בכהונתו מחמת זה שהוא בן של אהרן הכהן.

ומתי התקדש פנחס? כשקינא לכבוד ה'! וקינאה זו אולי תיקנה את חטא נדב ואביהוא. שכן במקום לקנא לה' ולהידבק בקטורת במקום שלא נצטוו, ולעשות היפך רצון ה', ואף להורות הלכה בפני רבם, תחת זאת קינא פנחס לשם ה', והורה הלכה למשה רבינו - שהבועל ארמית קנאים פוגעים בו - במקום שהוא רצון ה'!

קריאת פרישת נדב ואביהוא ביום הכיפורים

אש, מורה תמיד על קדושה.

כשהקב"ה השרה את שכינתו באוהל מועד היה זה על ידי אש; בהר סיני - ההר בער באש; גם אצל מנוח המלאך עלה באש השמימה; ואפילו בדורות מאוחרים יותר, אצל יונתן בן עוזיאל - גדול תלמידי הלל הזקן - כל עוף שפרח מעליו נשרף באש.

וכן מצינו במסכת חגיגה (דף י"ד): כשדרש רבי אליעזר במעשה מרכבה, אמרו מלאכי השרת שירה, ואש ירדה מן השמים והקיפה אותם.

ואם כן קירבת ה' היא אש!

אבל בשעה שהאש איננה על פי ציווי ה', וכשמקטירים קטורת שלא בזמן הראוי לה - נשרפים באש!

וממילא, מבאר הזוהר הקדוש (אחרי מות, נ"ז):

אמר רבי יוסי, ביום הכיפורים קוראים בתורה בפרשת מיתת נדב ואביהוא. ומדוע? והלא נפטרו בכלל בראש חודש ניסן?!

אלא, כשישראל בגלות, ואינם יכולים להקריב קרבנות תחת שני השעירים, ראוי שיהיה להם לזיכרון מותם של שני בני אהרן! שכן מיתת בני אהרן מכפרת על כלל עם ישראל. ומי שמצטער על ייסורי הצדיקים, מסלקים ממנו את כל חטאיו!

לכן תיקנו חז"ל ביום זה לקרוא בפרשה זו, כדי שישמע העם ויצטער, ויתכפרו עוונותיהם של עם ישראל. ומי שבאמת מצטער ואף מוריד דמעות עליהם ביום הכיפורים, יזכה שלא ימותו בניו בימיו, ויראה זרע ויארץ ימים, ועליו הקב"ה אומר: "וסר עוונך, וחטאתך תכופר"!

ואפשר לומר על דרך משל, שכביכול רוצה הקב"ה שאף אנו "נחטא" בחטא זה, הלוואי וגם אנו נקפוץ במדרגות הקדושה, ונחפוץ בכל מחיר להידבק בה'

יתברך, כמובן מבלי לעבור על חוקי התורה. ומי שרק מבין את עומק הענין,
אזי בוכה הוא על מיתת בני אהרן, וכך מתקדש גופו, שכן למצוה נשגבה תחשב
לנו. ובדין ימחול ה' לנו ולכל עם ישראל על כל עוונותינו!

